

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lven.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

ÓRÁK

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák

medenczék és borkancsók ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokat és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok!

Pontos
kiszolgálás ;
jutányos
árak !

Arjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz

Az ev. ref. egyházak szállítója,

A vonatok indulása Debreczen állomásról. — Érvényes 1909. október hó 1-től.

D é l e l ő t t					D é l u t á n				
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	hova ?	vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	hova ?
1713	2 20		szv.	Püspökladány, Budapest k. p. u.	1705	12 10		szv.	Budapest k. p. u.
1706	2 44		"	Máramarossziget, Körösmező	4404	12 15		"	Hajdunánás, Tiszalök
4212	4 30		vv.	Tiszafüred, Füzesabony	1702	12 20		gyv.	Máramarossziget, Körösmező
1721	5 09		mtv.	Püspökladány	4710	12 26		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
1710	5 10		szv.	Szatmárnémeti	4716	2 20		mtv.	Hajduhadház (csak XI/4-ig)
4702	5 15		"	Nyiregyháza, Szerencs	1770	3 11		tvsszsz	¹⁾ Érmihályfalva
4402	5 30		mtv.	Hajdunánás, Tiszalök	1745	3 45		"	Püspökladány
4408	8 09		"	Hajdunánás	1708	3 56		szv.	Máramarossziget, Körösmező
4704	8 51		szv.	Nyiregyháza, Szerencs	4706	4 28		"	Nyiregyháza, Szerencs
1703	8 57		gyv.	Budapest k. p. u.	4406	4 36		"	Hajdunánás, Tiszalök
4512	9 41		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes	1701	4 42		gyv.	Budapest k. p. u.
1742	10 00		vszsz	Királyháza	4514	4 51		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes
4204	11 33		szv.	Tiszapolgár, Tiszafüred, Füzesabony	4214	2 58		"	Tiszapolgár, Tiszafüred
1747	11 28		vszsz	Püspökladány	1704	6 57		gyv.	Szatmár-Németi
4414	11 11		mtv.	Hajduböszörmény	4410	7 00		mtv.	Hajdunánás
t					4708	7 06		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
					1709	9 00		"	Püspökladány, Nagyvárad
					4714	10 38		mtx.	Nyiregyháza
					1707	10 40		szv.	Budapest k. p. u.
					1712	10 53		"	Máramarossziget

¹⁾ Csak a debreczeni országos vásárok két napján közlekedik.
*) Télen is

Jegyzet
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 12 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

A vonatok érkezése Debreczen állomásra. — Érvényes 1909. október hó 1-től.

D é l e l ő t t					D é l u t á n				
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?	vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?
1713	1 29		szv.	Máramarossziget	1702	12 08		gyv.	Budapest k. p. u.
1706	2 18		"	Budapest k. p. u.	4413	2 00		mtv.	Hajduböszörmény
1720	5 03		"	Nagyvárad, Püspökladány	1744	2 51		tvsszsz	Püspökladány
4713	6 35		mtv.	Nyiregyháza	4513	3 05		vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske
1711	6 48		szv.	Királyháza	4705	3 24		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
4401	7 14		"	Tiszalök, Hajdunánás	1708	3 36		"	Budapest k. p. u.
4511	7 20		vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske	4403	3 40		mtv.	Tiszalök, Hajdunánás
1742	7 46		tvsszsz	Püspökladány	1701	4 22		gyv.	Körösmező, Máramarossziget
4211	7 54		vv.	Tiszafüred	4213	5 31		vv.	Füzesabony, Tiszafüred
4701	8 04		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4405	6 30		szv.	Tiszalök, Hajdunánás
1703	8 46		gyv.	Szatmár-Németi	4715*)	6 33		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
1722	9 36		mtv.	Püspökladány	1709	6 43		szv.	Szatmár-Németi
4407	11 26		"	Hajdunánás	1704	6 49		gyv.	Budapest k. p. u.
4703	11 22		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4707	8 46		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
1705	11 40		"	Körösmező, Máramarossziget	4515	9 25		vv.	¹⁾ Derecske
					1712	9 46		szv.	Budapest k. p. u. Püspökladány
					1707	10 12		"	Körösmező, Máramarossziget
					4400	10 13		mtv.	Hajdunánás
					4203	10 07		szv.	Füzesabony, Tiszafüred, Tiszapolgár
					4711	10 26		"	Szerencs, Nyiregyháza

¹⁾ Május 15-től szeptember 15-ig csak ünnep-és vasárnapokon közlekedik.
*) Télen is.

Jegyzet.
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 15 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen belenként egyszer szombaton, másfél lpen.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Az igazi fejedelem.

— A Bethlen-Gábor emlékünnepélyt megnyitó beszédből. —

A nagy fejedelemről, Bethlen Gáborról emlékezünk. Róla, akit epitafiuma így ma-
gasztal: „Egy cédrus vala ő, nagysága föl, égbe emelte; Tettei isteniek, végzete földiek“ . . .
Gondoskodásának különös tárgyai voltak az Isten szolgálói, akiket nemesekké tett és minden jóval
ellátott. A szentírás tanítását követte: „Az egyházi szolgák, kik jól forgolódnak, kettős tisztes-
ségre méltattassanak“ (I. Tim. 5. 17.) Ő sok tiszteségre méltatta őket. Papok nélkül seho-
va nem ment, semmi dologba nem kezdett. Harcai előtt velök együtt dicsérte az Istent s győzel-
mei után velök együtt adott hálát a Gondviselésnek. Asztalához ültette őket és vallásos dolgok-
ról beszélgetett velök. Minden étkezése egy-egy keresztyén symposion volt. Istennel mindent,
Isten nélkül semmit sem tett. Seregének zászlóira a 68-ik zsoltárnak eme kezdő sorait íratta:
„Fölkél az Isten, elszélednek ellenségei és akik őt gyűlölik, eltöröltetnek a föld színéről“. Val-
lásos lelkének egyik bizonyosága az a gyönyörű ének is, amely tőle felmaradt. Óh akkor még a
fejedelmek is örömeiket lelték az éneklésben! Boldog, szép kor be letüntél, be elmúlt!

De nemcsak itthon gondoskodott Bethlen az Isten szolgálóiról. A harmincéves háború
vérzivatarai közt II. Ferdinánd bigott és barbár hadai rettenetesen bántak a prot. papokkal.
Bethlen írja egyik levelében, hogy némelyeknek a papi sapkát vastag vasszegekkel verték a
fejökbe, másoknak a nyelvét ollóval metélték, vagy harapófogóval szaggatták ki. Voltak olva-
nok, akiket fűrészszel vágtak ketté, vagy akiknek szájába puskaport tettek s úgy vették szét
a fejét. Aki tehetett, menekült. A legtöbb Bethlen védőszárnyai alá. Trencsénben hosszú ideig
42 morva prot. papot tartott. — Így volt ő mind a hazában, mind a hazán kívül a protestán-
sok erős oszlopa. Az egykoru vers így siratta halálakor: „Magyar nemzet vala veled bátor tábor.
Már nem vagyunk bátor, mert te se vagy Gábor!“

Valóban nem vagyunk bátrak. Csüggettegek, lemondók, meghátrálók, kishittiek, gyávák
vagyunk. Nincsen bizodalunk Istenben s életünk a Krisztusban. Van olyan, aki fél az élet
küzdemeitől s kétségbeesve, vagy megundorodva keresi a halált. Van olyan, aki az élvezetek
árjába, a bűn fertőjébe temetkezik ifjan, tisztán, hófehéren. A hitben megfogyatkozottakhoz szól
Bethlen ének:

„Nincsen az égen, nincsen a földön Isten nélkül segítség. Mert mindenekben, tokele-
tesen csak övé a dicsőség.“

És szól utolsó gondolata: „Ha Isten velünk kicsoda ellenünk!? Senki nincsen bizo-
nyára nincsen!“ . . .

Isten legyen a mi oltalmunk, menedékünk, erős varunk, — erre tanít bennünket a
Bethlen élete és halála. A híres Francke halléi nagyszerű intézetének falára két napba néző s
napfelé törekvő sast illesztett és ezt íratta alá: „Akik az Urban biznak, erejük megújul és szár-
nyaikkal magasra repülnek, mint a saskeselyűk; futnak és nem fáradnak el, járnak és nem
lankadnak meg.“ (Ézs. 40. 31.) Föl kicsiny sereg, Urnak népe! A napba, az égbe, az Istenre
néző szemekkel, mint saskeselyűk, repüljünk a hit hótehér szárnyain a magasba, a végtelen-
ségbe, az örökkévalóságba, a mi jó Istenünk atyai keblére!

S. Szabó József.

Városi egyházmegyék.

Az E. T. 10. §-a csak megengedi, hogy a városi egyházak egyházmegyékké alakulhassanak, de nem rendelkezik erre nézve parancsolólag. A paróchiális körökre való felosztást már előírja ugyan, de a kerületi szabályrendelethez köti és így megadja arra nézve a lehetőséget, hogy a törvény vegrehajtása késleltessék és hatálya gyengitessék. Amint hogy a paróchiális körökre való felosztás az egy Bpestet és Hódmezővásárhelyt kivéve sehol se vitetett keresztül; az egy lelkészszel bíró 5000 léleknél nagyobb gyülekezetekről nem is szólva.

De Budapesten sem lehetett az adott keretekbe bele helyezkedni és bár csak paróchiális körök létesültek és nem önálló gyülekezetekre osztlás történt; az egyes paróchiális körök és a központi presbyterium közt olyan hallgatóságos megegyezés létesült, mely a paróchiális köröket gyülekezeti szuverinitással ruházta fel. Ezt lehet legalább a lefolyt lelkészválasztás és meghívás körüli eljárásból megállapítani. Hódmezővásárhelyen viszont a presbyter és gondnok választás, illetve a központi jelölés adott szóbeszédre okot és keltett visszahatást.

Ezekből a jelenségekből megállapíthatjuk azon tényállást, hogy a paróchiális körök intézménye nem felel meg a mi mai viszonyainknak. Az egyes köröket vagy teljes önálló jelleggel kell felruházni, ami törvényellenes vagy vissza kell térni a régi rendszerhez, amely viszont az élet és a fejlődés követelményével áll ellentétben. Vannak más nehézségek is. A közös vagyon kezelésének módja, az illetékesség kérdése és a biráskodás. Mindezeket a törvényben kellett volna szabályozni s ki kellett volna mondani, hogy a közös vagyon, amennyiben fel nem osztható és erre nézve barátságos megegyezés nem létesülhetne, továbbra is közös maradjon és egyházmegyeyileg vagy bizottságok útján kezeltessek. Ilyen módon kellene az egyházi adózást is elrendezni, olyan formán, hogy az alap adót, mondjuk a normál adókulcsnak megfelelő személyadót és a 10 százalékos pótdót mindenki egyformán viselné, a közöspénztárba fizetné, melyből minden egyháznak átutaltatnék a neki járó illetmény. Amennyiben ezeknek az egyes egyházaknak még bizonyos speciális szükletük is lenne, ezeket önkéntes adakozások útján magok szereznék be és magok kezelnék, ha ezt is közös kezelésbe nem utalnák az önálló alakulás után szerzett vagyonnal együtt.

A mi pedig az illetékesség kérdését, a lelkészek paróchiális jogkörét illeti, mindenki a maga gyü-

lekezetebeli lelkésznek szolgálatával élne s ha ezt elmellőzné, akkor kettős stólat fizetne t. i. egyet az elmellőzött lelkésznek és egyet az általa választott lelkésznek.

Az egyházi épületek, papi lakok, iskolák és templomok elhelyezések és rendeltetések szerint bocsátatnának az egyes gyülekezetek birtokába, kivéve mégis a maoumentalis épületeket, amelyek fentartásához a városi gyülekezetek közösen járulnának.

Igy történnék az önálló gyülekezetekké alakulás, melynek a kényelmi és hatalmi politikan kívül semmi akadálya nincs, legfeljebb a törvény maga, mely a pusztla lehetőség megengedésénél tovább nem megyen. Mert ha a törvény a közös vagyon kezelés és adózás, a paróchiális jog tekintetében is tartalmazott volna valami megfelelő intézkedést, a több lelkészszel bíró nagyobb egyházakba való átteleződés már rendre mind megtörténhetett volna. Annnyival is inkább, mert ezt a fejlődést a természetes tagozódás szükségén kívül más indok is követeli. Ugyanis a több lelkészszel bíró nagy egyházakban a központi presbyterium és a minden egyházi életet felszívó kormányzati rendszer nyomoruságai mellett nemcsak a tanítókkal, az iskolákkal és a hivekkel is van baj, hanem a lelkészek között is gyakori a surlódás. Ez a surlódás sokszor magának az egyháznak a lételet is veszélyezteteti; az egymás mellé rendelt lelkészek életét pedig valóságos pokollá teszi. Elkerülése első rangú érdek és erre az egyedüli mód az önálló paróchiák létesítése és a lelkészi hatáskör területi meghatározása.

Ez az alakulás a városi egyházak közjogi helyzetét is kedvezően befolyásolná. Így például Debrecenben a paróchiára való felosztás esetén az egyház szavazatai megtöbbszöröződnének és az egyházmegyén 40—50 szavazattal Debrecen döntene. Ez történnék megfelelő mértékben Hódmezővásárhelyen, Békésen és Mezőturon és a többi nagy egyházakban. Már a pusztla önálló paróchiákra osztás esetén is növekeunék a városi gyülekezetek sulya. S mégis nem a pusztla felosztás és különben is elkerülhetetlen közös kezelési módok életbeléptetése volna az ideal, hanem a városi egyházmegyeyei hatóság megszerzése. Akkor lenne igazán egészséges a városi egyházak fejlődése és megnyuglató a városi egyházak jövődjöje, ha a régi egységet nemcsak a közös bizottságok révén érvényesíthetnék, hanem egy magasabb egységbe is fejlődneunék a városi nagy egyházak városi egyházmegyékké alakulnának. Ennek igazi az akadálya, most csak a lelkészek kevés száma. A legtöbb helyen, ahol sok a nép, nem elég lelkész. Nem elég sem a

nyájnak a gondozására, sem az egyházmegyei hatóság megalakítására.

Ezen a bajon egyfelől a normál adózási kulcs életbeléptetésével kell segíteni és ahol szükséges ez alapon a hiányzó lelkészi állomásokat felállítani. Másfelől pedig a birói eljárást kell reformálni. Egy elnök, egy szavazó, egy előadó biró untig elég az ügyek ellátására. Ennyi pedig a két lelkésszel biró egyházakból is kikerül, azután meg a vallástanárt is be lehet vonni és a tanyai körlelkészeket is, akikre az alföldön, ahol nagy a határ, mindenütt égető szükség volna.

Még többet lehetne elérni a szakbiróságok felállításával. Ilyen szakbiróságok több egyházmegye területére kiterjedő hatáskörrel (a Tiszántul Szatmár, Debrecen és Várad székhellyel) szervezhetnénk és a szorosabb tudást igénylő kérdések illetékességük körébe utasíthatnánk.

Most, általános a közvélemény, hiában van a birói ítélkezés joga nálunk, nem lehetünk megnyugodva, mert a tömegbiráskodás az egyéni felelőség érvényesülését lehetetlenné teszi. Ez azonban külön lapra tartozik, noha a nagyobb egyházak egyházmegyévé átalakulásának ez áll leginkább az útjában. Amint láttuk áll más is. Sok közbevetés és árok. De mindezeket le lehet győzni és átlehet hidalni új lelkészi állások felállításával s erre a normális adókulcs elfogadása mindenütt megadja az alapot; ellehet háritani a szomszéd falusi vagy hasonló városi egyházak bevonásával és ezt semmi se gátolja. És végre lehetővé lehet tenni a szak birósági intézmény behozatalával, amelyre más szempontokból is szükség volna.

A fődolog az, hogy nagyobb ügyet kell vetni városi egyházainkra. Azok képére és hasonlóságára alakul által a vidék. A magyarságnak, a társadalomnak nagy kérdései azokban dőlnek el. Tegyük lehetővé, hogy erre nézve a mi egyházaink is befolyhassanak. S hogy ezt tehessék, tereljük az önálló fejlődés útjára a városi nagy gyülekezeteket. Városi nagy egyházaink oszoljanak önálló paróchiákra és ezek az önálló paróchiák szervezkedjenek városi egyházmegyékké. Rendes egyházmegyékké, ha lehet, tehát külön törvényhatóságokká; de legalább is rendezett tanácsu gyülekezetekké, amilyen minden nagyobb s több lelkésszel biró egyházunk átalakítandó volna, amilyenek a régi u. n. püspöki felügyelet alatt álló erdélyi egyházak voltak és amilyenek az ág. evangelikusok mai városi egyházai. A fő az, hogy valahára ezen a mezőn is történjék valami és a kényelem-hatalmi tekintetek ne gátolják meg a természetes tovább fejlődést, mely a városi egyházak nyomorúságainak

egyedüll orvos szere és az egyetemes egyháznak egyformán létérdeke.

Dr. Ferenczy Gyula.

Öt év.

A bridgeporti magyar református egyház életéből.

Ezen „estélyt“ már a templom felső iskolatermében tartotta az énekkar... Ugyanis a város, új iskolákat építetvén, felmondta a további bérletet. Ezzel az egyház egy szép mellékjövedelemtől (200 dollár iskolabértől) is elesett, de amit úgy igyekezett javára fordítani, hogy átengedte azt az év (1909.) elején megalakult ifj. egyület céljaira.

A súlyos és nyomasztó munkaviszonyok dacára is az 1908-ik év mindamellett elég szép eredménnyel végződött: bevétel volt 1962 dollár 50 cent és kiadás 1639 dollár 30 cent, így a készpénzmaradvány 323 dollár 20 cent. Keresztelés volt 43, esketés 26, temetés 12.

A jelen 1909-ik esztendő már ismét élénkebb és mozgalmasabb egyházi életet mutat. Mindjárt az év első hónapjában megalakult az egyház kebelében egy ifj. egyület, mely sok élénkséget hozott az egyházi életbe. Erősebb alapokon szervezkedett az énekkar is. S a havonkénti társasestélyeken kívül, e két testület közreműködésével május hó 30-án, pünköst első napján este egy nagyszabásu nyilvános estélyt rendezett az egyház, mely 121 dollár 60 cent tiszta jövedelmet hozott az egyháznak. Ebből a parókhia hozatott rendbe, mivel már nagyon ráfért az újítás. A szobák újra papiroztattak, konyha és szükségessé mellék helyiségek kifestettek, azonkívül a gáz bevezettetett minden szobába (eddig csak a konyha és egyik szobában volt gázvilágítás.)

Lelkesen ünnepelte meg az egyház Kálvin Jánosnak 300 éves születési évfordulóját ez évben. Julius 5-én d. e. ünnepi istenitisztelet keretében áldozott a nagy reformátor emlékének, amikor a Kálvin János egyület új zászlójának felavatása is megtörtént. Az ünnepi szónok Baja Mihály wallingfordi lelkész volt.

Már a június 30-iki presb. gyűlés foglalkozik az egyh. öt éves jubileumának kérdésével, majd a jul. 25-iki presb. gyűlés már megállapítja annak kereteit s végül az október 3-iki presb. gyűlés már kidolgozza a részleteket is. E szerint kiadatik ezen évkönyv; nov. 6. és 13. este „fairt“, november 21-én egy „jubileumi estélyt“ tart az egyház a Ciglár Hallban s végül november 25-én, éppen az egyház 5 éves évfordulóján bezárja a jubileumi ünnepséget egy „ünnepi istenitisztelettel“. Az estély ünnepi szónokául felkérte az egyház Nánássy Lajos pertamboy, az isteni tisztelet szónokául pedig Tegze László passai lelkészeket, kik a meghívást el is fogadták.

Midőn e sorok papirra kerültek, még csak készülünk 5 éves jubileumunkhoz. De hisszük, hogy örömmel és leszen az ünneplésekben s örömmel osztozni fog a bridgeporti magyarság is.

Hogy tiszta képet nyujtsak az egyházzól, szólnom kell még röviden jelen vagyoni helyzetéről. Van az egyháznak szép helyen teljesen berendezett temploma

s parókiális épülete bérlakással. A templomi épületben szépen berendezett ifj. terme és iskolahelyisége, mintegy 600 darabból álló iskolakönyvtárral (melyet ez évben hazulról kaptunk) felszerelve és 33 darab rendes iskolapaddal (melyeket szintén ez évben vettünk a várostól) ellátva. Van azonkívül 150 darabból álló „Népkönyvtárunk”, melynek forgalma közel 3 év alatt, amióta meg van, 600-on felül volt, vagyis ennyiszor, illetve ennyi könyvet vittek ki olvasni. Az egyház átlagos évi bevétele 2000 dollár körül ingadozik. Egy centnyi vagyton nélkül indult meg az egyház s ma összes vagytonának értéke 15—16.000 dollára tehető. Ezzel szemben áll 10.300 dollár teher 4 és 5 százalék mellett. A vagyton szaporulat évi 1000 dollár átlagosan. Adósságot ezideig még nem tudott törleszteni az egyház, de kamatfizetési kötelezettségeit mindenkor teljesítette. Az első évek a megalapozás lázas munkájában teltek el, az utóbbi évek nehéz munkaviszonyai pedig megakadályozták nemes szándékában az egyházat, hogy t. i. törlesztésre is gondolhatott volna. A munkaviszonyok megjavultával első kötelessége lesz most már az egyháznak, hogy adósságát csökkenteni fogja.

Nagyon szerencsés volt az egyház vételeivel. Lakás és iskolabérből bekapta évenként majdnem az összes kamatokat. S amugy is szép, értékes helyen fekszenek ingatlan tulajdonai. A templom főutcára néz és sarokhely, melynek értéke rohamosan emelkedik. Szemben vele egy, körül-belől hasonló nagyságu vagy talán valamivel nagyobb „corner lot” ma már 6500 dollár, holott mi csak 5800 dollárt fizettünk a helyért és rajta a kész templomépületért.

Az egyháznak kezdettől ezideig (október közepe) volt mintegy 15.100 dollár bevétele, beleszámítván ebbe 6000 dollár kölcsön is, melynek levonásával marad mintegy 9100 dollár bevétel tisztán az egyház részéről. (Hogy ez nem kicsinylendő összeg itt Amerikában, ahol kötelezni senkit sem lehet fizetésre, tudják jól azok, akik hasonló dolgokkal foglalkoznak.) Ebből az összegből mintegy 3100 dollár kegyes adomány és 2000 dollár perselypénz, 1350 dollár iskola- és házbér, míg a többi társas estélyek, sorsolások, multságok jövedelme. A bevételhez mérten természetesen a kiadások is megfelelőek, de melyeknek részletezése térszüke miatt lehetetlen.

Volt az egyházban ezideig összesen 182 keresztelezés, 95 esketés, 37 temetés; konfirmáltatott 13 gyermek. Rendes egyháztagnak száma ma 120—150 között ingadozik, lélekszám (gyermekkel együtt) 4—500. Urvacsoasztás minden évben hatszor; az urvacsoarát átlagosan 600 felnőtt lélek veszi fel évenként. A vasárnap és ünnep d. e. istentiszteletek szépen látogatottak.

Ezzel le is tehetném a tollat. Elmondtam az egyházzal, amit csak érdemes volt elmondani. De még egyet konstatálnom kell és pedig örvendező szívvel. Azt t. i., hogy a visszavonás és szeretetlenség tüze lassanként kezd kialudni a szivekből. Egyházunk ma már számottevő tényező a bridgeporti magyarság életében. Elnyomni, megtörni nem lehet, mert a tűzpróbán már szerencsésen átesett. Kezdi ezt belátni és megérteni — hála Istennek! — már azok is, akik ezt eddig nem akarták vagy tudták belátni és megérteni. Talán eljön az ideje nemsokára annak is, hogy a jobbik ész is előveszik és azzal gondolkodnak. Keresik majd azt, ami összeköt s egyesít és nem azt, ami elválaszt. Ami egyházunk ennek ellensége soha se volt s nem is lesz.

A harci zaj elült, hála a seregek Urának! Csak

elvéve hallszik már egy-egy harci mén toporzékolása. Kimerült a vezér is a tévedések forgatagában, sujtolva önbünének terheitől. S én hiszem, hogy az első kedvező alkalommal elkövetkezik majd a teljes megértés ideje, amikor leszen ismét „egy akol és egy pásztor.”
Adja a jó Ég, hogy mielőbb úgy legyen!

Bridgeport Conn.
Amerika.

Komjáti Ernő
ret. lelkész

(Vége.)

A kolozsvári reformátusokról.*

A kolozsvári református egyházközség végre az irányban indított munkálatot Barabás Samu lelkész kezdeményezésére, amely a régi idők óta az én irányom is volt.

Mint volt főgondnok, közvetlen tapasztalásból láttam és tudtam, hogy ezt a négy-féle elemből alakult egy nagy egyházközséget egy kalap alatt, együttesen úgy vezetni, amint kell — teljes lehetetlenség. Mert vagy tétlenségre vannak az egyes munkálkodók kárhóztatva, vagy egymással közösen elben állva, folytonos küzdelmet kell, hogy vivjanak, mert tény az, hogy a mi a belvárosi, — nagyrészt honorácior — hiveknek a szükséglete, nem szükséglete a Magyar-utcai körbe tartozó hóstáti népnek és a mi Magyar-utcai paróchiában szükséglet és keresztülvihető, nem ugyanazonos a hidelvei körben lakóknak érdekével, mely nem tulnyomólag gazdákból, hanem jó részben vasuti munkásokból is áll. És ha ez a három kör érdeke mégis összeegyeztethető volna valamennyire, az a monostori körre egyáltalán nem alkalmazható, ahol a krisztusi kor publikánusainak megfelelő szegény emberek képezik a hívők tömegét.

Ez a négyféle széthúzó, különböző érdekek szerint kielégítést váró egyházközség csak úgy boldogulhat, ha négy külön presbyteriummal, négy külön gondnokkal, egyáltalán négy egészen önálló szervezettel bír.

Természetes, hogy a meg nem osztható egyházi vagyton, mint közös vagyton maradna és azt a négy egyházközségből alakult delegáció kezelné.

Nem ujtás ez a református egyházközség részéről, hanem csak szerény utáztat, hiszen Kolozsvárt a római katolikusoknak a — három különböző körnek — három külön plebániája van: a belvárosi, a szentpéteri és a monostori. Ezenkívül három külön rendnek: a minoritáknak, a Ferencrendieknek és a piaristáknak van külön szervezete. És dacára ennek, az egység ebben az egyházban utánzásra méltóan meg van.

Mikor én főgondnok voltam, az egyik presbyteriumi gyűlésen a Magyar-utcai körbeliek voltak többségben, az ők érdekeik szerint döntött a presbyterium. A másik gyűlésen, mikor a belváros szervezkedett, már ezek voltak többségben, úgy, hogy folytonos ide-oda billen-

* E cikk a kolozsváriaknak szól, de a mi nagy egyházaink is érthetnek belőle. Eredelileg a kolozsvári Újságban jelent meg. [Szerk.]

getéssel, mintegy költőncos, tudott a főgondnok csak némi eredménnyeket felmutatni.

Kezembe került Barabás Samu Magyar-utcai református lelkész munkája; annak minden sorát aláírom és azt hiszem, hogy ha négy önálló egyházközséggé lesz szervezve a kolozsvári református társadalom: nyerni fog tekintélyben, erősödni fog anyagiakban és erkölcsiékben, mert négy önálló, független nagy család sokkal többet szerezhet minden tekintetben, mint egy nagy — széthúzó gyermekekkel megáldott — család.

Képzelnék csak el a jövő látképét: Kolozsvárt négy önálló református egyházközség, négy önálló szorgalmas lelkész, négy presbyterium, négy képviselőtestület, mindegyike a helyi körülmények teljes ismeretével milyen szép építő munkát fog végezni! Hasonlítsák össze azt a mai helyzettel, ahol négy érdek-kör egymással folytonos küzdelemben kell, hogy álljon.

Állandó és ideiglenes koalíciókból áll a kolozsvári egyház intézésének kérdése, mert mindegyik érdekkör a gyűléseken eredményt akar elérni, más érdekkörökből kell, hogy prozelitákat szerezzen. Mennyi ellentét, mennyi érdekösszeütközés merül ilyen módon fel!

Ha pedig a kolozsvári egyházközség vezetői megértik, mint én megértettem és állítják, mint én állítam a négy egyházközségre való szétosztás helyességét és diadalra segítik Barabás Samunak kezdeményező munkáját, nem fog bekövetkezni az a szomorú hanyatlás, hogy amíg az én főgondnokságom alatt 1897-ben 4030 adófizető egyháztagja volt egyházközségünknek, ma már csak 3617; tehát nem sokkal több, mint tíz év alatt 413 családfővel kevesbedett a szám.

Akkor nagy munkát vegeztünk, hogy minden hívünket számbavegyük s ma azt hiszem épp a város fejlődése miatt ebben a nagy munkában valami nagy hiba van, mert sehol sem látom okmányszerűleg kimutatva azt, hogy hűveink száma 313 családfővel kevesbedett volna.

Ha gyorsan nem sikerül a négy egyházközséget külön szervezni, hanem marad a régi állapot, abban az esetben ne okolja senki a pusztulásért és hanyatlásért Barabás Samut és azokat, akik őt ebben a munkájukban támogatták, hanem magára vessen mindenki, aki egy életrevaló eszme megvalósítása ele gátat emelt.

Ma Kolozsvárt az egyházközség ügyeinek intézése körül a világi elemnek alig van teendője, négy kisebb körben, hol az emberek megis egymást jobban ismerik, hol az érdekszalak jobban összeluzódnak, ahol a lelki gondozás belterjesebb lehet, a világi elemnek nagy és szép, befolyásos munkája lesz, az anyagi és erkölcsi jólét előmozdítására.

Nálunk, reformátusoknál az egyház megdől, ha a világi elem annak vezetéséből kiszorul, ha abból munkát nem ker; elkedvetlenedik, ha látja, hogy ok nélkül való a legjobb indulatu kezdeményezése, mert csak borsót hány a falra, mivel a különböző érdekkörök

vagy nem értik meg, vagy ha megértik, egymásra féltékenyek és inkább a köz veszítsen, mintsem hogy egy-egy kör esetleg nyerjen.

Kövessük és utánozzuk a római katolikusokat, akik éppen itt Kolozsvárt ekes, szép példát adnak nekünk állandóan folytonosan arra, hogy lehet hat önálló szervezettel egy egységes vezetést létesíteni és fenntartani.

Kívánom, hogy a reformátusok is elérjék ezt Kolozsvárt, ezt azonban csak úgy érik el, ha minden intéző fórum a legnagyobb jóakarattal, odaadással tanulmányozza a Barabás Samu javaslatát s annak értelmében egész erejével arra működik, hogy abból a javaslatból mindnyájunkat kötelező törvény legyen.

Becsületes munkát végezne Barabás Samu azzal is, hogyha munkáját előzetes megvitatás céljából nyilvánosságra hozná.

Szükségesnek tartom ezeket elmondani, mert mióta Kolozsvár város polgára vagyok, az egyházközséget ily közelről érdeklő, fontos, szép és értékes javaslat — az egyházközség ügyei körül — nem került kezemhez.

Dr. Gidófalvy István,
kir. közjegyző.

Hajdu Albert

1848—1910.

Még nem telt el egy év, amióta e lap olvasói a második Hajdu lelkészársunk gyásziratát olvashatják e lap lap hasábjain S mi annál tragikusabb, a két halott a fiu és az apa volt. Előbb ment a fiu; a nagyratörő szép reményű fiu Hajdu Péter (a múlt év tavaszán pünköszt első napján fürdés közben a Hodosban lelte halálát); utána elment az apa a szatmárudvarii gyülekezet buzgó lelkésze a mindnyájunk által ismert és szeretet Hajdu Albert, Hajdu Zsigmond püspöki titkár testvérbátyja.

„Az igazak fénylenek az ő atyjuk országában.“ Ő is ott van már lelkileg. Teste megtért a porba, ahol mindenki egyenlő. A test sorra egyforma a halálban; a lélek is egyformán megítéltetik a siron tul. De nem egyforma a halottak emléke. A gonoszok emlékezete elvész; nyomukat átok, köny kíséri. Az igazak és jók emlékezete áldott. A nagyokat fényes pompával temetik el, sokszor mesterkélte megvásárolt gyászszal. A látszólag kicsinyek sokszor nagyobb gyászt, kisebb emléket hagynak hátrahagyottaik szívében. — Ez utóbbiak közé tartozik a mi elköltözött Hajdu bátyánk is.

Hadd álljon itt; hadd hirdesse az ő emlékét ez egyszerű cipruslevél, e rövid életrajz is.

Született 1848 ban dec. 27-én Homokon (Szatmár m.), hol atyja Péter szintén lelkész volt. Gynnasiumi tanulmányait a szatmári, akkor hat osztályos gynnasiumban 1860—1866-ig végezte. Érettségi vizsgálatot tett a máramaroszi geteti liceumban 1868-ban, hol a harmadévi filozofiai kursust is végezte, abban az időben u. n. 9 osztályt. A theologiai tanfolyamot Debre-

cenben 1868—1872. években végezte be. A lelkészképesítő vizsgálatokat letéve segédlelkész volt apja mellett, míg nem az 1876. év tavaszán misztótfalusi lelkésszé választották. Itt szolgált 7 évig nagy buzgósággal, Istentől nyert tehetségei szerint, míg nem 1883-ban a szatmárudivári egyház hívta meg lelkészül. Itt szolgált aztán az Ur ügyei iránt soha nem lankadó lelkes buzgósággal, pontossággal. Mulasztás, sürgetés vagy épen fegyelmi ügy előtte ismeretlenek valának. Így szolgált „hiven a kevesen“ míg egészsége engedte; de 1908. dec. havában szélütés érte. Ettől kezdve előhalott volt, úgy hogy a jan. 18-án bekövetkezett halála reá nézve valóságos megváltás volt.

Első izben házasságra lépett 1873. év őszén Szalkay Honával, ezen házasságából két gyermeke növekedett fel: — több kiskoru meghalt — Szeréna, Lengyel István lázári-i körjegyző neje és a reményekre jogosító Peter, ki szemefénye, dicsekedése, mindene volt, kinek mint kishodosi lelkésznek fentebb említett halálát, beteg idegzete miatt el kellett titkolni előtte. Másodizben nősült 1885. tavaszán, elvevén Beke Jankát, kit most özvegyiségben hagyott. Ezen házasságából 3 leánya növekedett fel: Margit, Szilvássy Sándor sárközujlaki tanító felesége; Viola, meghalt 1909. márc. 31-én (ezt is meg kellett érnie!) Kornélia IV. oszt. felsőbb leány isk. tanuló. Láthatjuk ezekből, hogy egyszerű, kicsiny körbe állított élet volt az övé. De épen ebben rejlett az ő hivatása, hogy itt is tudott nemes lenni. A család és egyháza, ezek voltak az ő elhivatásának részesei. Ezek körében volt boldog. Életelve volt: „Boldog ember kevéssel beéri, vágyait ha kevesebbre méri“. Az övéiről, az ő háza népéről hiven gondot viselt. Kongrua előtti fizetésből nemcsak tanítást, hanem leányait biztosítja. Lényege a szeretet: családjában, gyülekezetében, kartársaival szemben.

„Nem adhatok mást, csak ami lényegem“. (Mádach.) Egyházmegyei gyűlés nála nélkül el se képzelhető. Barátság szerető, vendégszerető ember volt mindenha.

Temetése január 20-án ment végbe, a helybeli és vidéki nagyszamu — nagyrészen intelligens — közönség és kartársak jelenlétével. Lelkésztársai közül, a rossz ut dacára is szépen jelentek meg: Nagy L. felsőbányai, Papoley Z. apai, Makay E. szatmárhegyi, Szabó J. ar-megyesi, Dávid S. latizi és e sorok írója. A háznál Papoley Zoltán tartott imát és egyházi beszédet, meghatóan fejtegetve a reform. lelkipásztor küzdelmeit, csalódásait, könnyekre fakasztva az egész közönséget. A sirnál alulírott tartott siri beszédet.

Elköltözött pályatársunk! Ki hiv valál a kevesen, — hitünk szerint — bizattassál sokra odafen! Ha le-tünésed nem is hagy olyan nagy űrt, mint egy fényes üstökös letűnte; de emléked annál maradandóbb abban a kicsiny körben, amelyben világítottál. Emléked a jó, az igaz ember, a szerető kartárs emléke még soká fog élni szivünkben. Élni fog a bánatos hitves, a hálás gyermekek, az ismét keserű poharat kóstolt testvér szivében. — Oh hallasd velök erces hangodat, megváltó szavait: „az én atyámnak házában sok boldog haj-lékok vannak; elmegyek, hogy megkészítsem számotokra a helyet“. Kiszervenvedett test! Roncsolt porhajlék: pihenj csendesen! Idvezült lélek! Isten veled!

Öry Tamás
lázárii lelkész.

Kultuszreform.

Nagy. Szerkesztő ur! Én ugyan már elmondtam a magam nézetét ebben az ügyben és azt most csak megismételhetem. Istennek lélekben és tökéletességben való tiszteletét elsősorú kérdésnek tartom, a fejlődés szükségszerűségét ezen a téren is elismerem, de ezt a fejlődést tul nem sürgetem. A kultuszreformmal szemben azért egy bizonyos arany középuton állok és azt hiszem, hogy noha a mi egyházunk és a művészetek nem állanak egymással ellentétben, kultuszunkban nem a pusztá művészi hatásra való törekedés a fő, hanem a tökéletesség elérése és a megváltás eszközlése.

A Baráth-féle ultra puritán álláspontot azonban éppen ezért én sem helyeselhetem. Az ő felfogása már végső következtetésében minden kultuszt feleslegessé tesz. Az ő álláspontján nem kell már sem pap, sem templom.

Hát van ilyen vallás is, de a miénk nem tartozik a néma, sem szót, sem szimbolumot nem tűró egyházak közé. Ránk nézve a biblia, a keresztyén egyház első háromszázada, a reformáció, a prot. egyházak és abban a mi saját történetünk az irányadó és a kultusz maga.

Megnyerni az embereket a tökéletesedés, a haladás, az evangelium ügyének, nem pusztá érzéki hatások, nem üres szertartások, hanem az önkéntes meggyőződés ereje által. Ez a cél, az eszköz pedig erre nézve a tanítás, az igehirdetés. A templomi felszerelések elsősorban célszerűségi szempontból jönnek tekintetbe, de magoknak is szolgálni kell a fő-célt, tehát az általános egészségi követelmények mellett a tökéletességet kereső lélek számára megfelelő keretet kell képezniök. Amit szertartásnak nevezünk, az a módszer és ennek főrésze egyfelől a tökéletességnek, példányképnek a felmutatása, másfelől erre a tökéletességre az embereknek rá nevelése. A közistenisztelet nem pusztá szónoki előadás, sem bizonyos begyakorolt formák reprodukálása, szakszerű visszaadása, nem is valami divina comédia-féle, hanem magasabb rendű tanítás, melyben a lelkekreható tényezők mind mozgásba hozatnak, hogy a magasabb emberi bennünk kialakulhasson. Erre nézve a hely megfelelő volt, a lelkész tanítása, a hívek tömeges megjelenése és az egyén teljes aktív és passzív részvétele mind egy-egy pontot jelentenek.

Mindezeket az ifju Baráth Imre cikke nem érinti. Ő szól a cifra templomok ellen és az ellen, hogy a gyülekezetek anyagi romlását okozzák a gondatlan építkezések. A mi vitánkban erről nincs szó. Ő szépen aposztrofálja édes apját, a derék gávai református lelkészt és a becsületes gávai református híveket, akik mindenesetre már közelebb állanak a krisztusi erényhez, mert a magok dolgait bölcsebben intézik, mint az ittebeiek és a tökéletességre, a tudásra vezérlő intézmények iránt nagyobb érzékkel viseltetnek. Ezért adakoztak a sárospataki főiskolára és ezért a debreceni egyetemre.

De azt hibásan gondolja, hogy mindennek oka a régi (?) formákhoz való ragaszkodás lenne. Nem a forma, a lélek itt a fő és aki a legtökéletesebb példányképet a hívek szivében ki tudta formálni, az Ur öreg szolgája, a lelkész, akinek érdeme előtt én is tisztelettel hajlok meg és azt kívánom a szerető fiúnak is, hogy lépjen nyomába s legyen hozzá hasonló mester.

Keressétek elsöben Isten országát és azután mindenek megadatnak néktek. Nem a művészet, a tulhalmo-

zott templom a baj Ittében, hanem az üres szivek. Lám pedig e szivek is óhajtoznak a megváltás után és hogy elérjék, még a szerencsétlen nazarénismussal is próbálkoznak.

Ne hagyja el őket kedves Kollegám és férközzön hozzájuk.

Különösen pedig ne hagyja többi hiveit, akik ennek az eltévelyedésnek ott a délvidéken, de mindenütt, ahol nemzetiségi egyházak vannak, nagyon ki vannak téve.

Most, hogy a koalíció letűnt, a rendesnél is erősebben mozognak. Apponyitól, ki üldözte őket, féltek, bukása után pedig fellélegzettek. Ime ez az oka, hogy a baptisták, a nazarénusok nem annyira gyülekezeteinkben, mint falvainkban újra jelentkeznek.

Beteg emberek ezek, aszerint kell bánni velök, de különösen óvni kell azokat, akik egészségesek, a jó magyar kalvinista népet.

Nem elég a régi dolgok emlegetése, a divatos fényezés elleni divatos kitörések. Többet kell tudnunk az idvesség dolgairól. Jobban kell ismernünk a Krisztust, magunkat, az embert és még a mai istenitiszteletünk történetét, üdv pedagógiai értéket is.

Ami pedig a művészeteknek a mi egyházunkhoz való viszonyát illeti, nem kell követ hajítani azokra, akik ezt a kérdést tisztázni akarják és erre nézve becsületes munkát produkálnak. Réz Lászlónak a könyve ilyen becsületes munka és a Földvári törekvése is figyelmet érdemlő. Amint látom, széles alapon akarja tárgyalni a Mitrovics által felvetett kérdést és lényeges változtatásokat javasol. Nem értek vele egyet, de érdeklődéssel várom tanulmányát és figyelemmel kísérem megkezdett cikksorozatát.* Várja végig Baráth kollégám is, abból, hogy valaki szakszerűleg foglalkozik a ker. kultusz dolgaival, csak nem lehet veszedelem még Teheránban, akarom mondani Ittében sem, ahol amint örömmel értesülök, a cifra templomot is kiheverték a hivek és lassan-lassan anyagilag is kezdenek rendbe jönni. Majd meglátszanak a lelki ráhatások is, mint Gávan, a Tiszaparti faluban. Hiszen Ittében is Baráth Imre a pap.

Mester János.

IRODALOM.

Papi dolgozatok.

Irta Jánosi Zoltán debreceni ref. lelkész. IV. kötet. Ünnepi egyházi beszédek. Ára kötve 6 korona. Debrecen. Hegedüs és Sándor könyvkiadóhivatala 8. r. 256. l.

A maga nemében páratlan eddig a magyar prédikáció-irodalomban, hogy egyetlen szerzőtől egyfolytában 12 kötet papi dolgozat jelenjék meg. Jánosi Zoltán vállalata 12 kötetre terjed. De nemcsak bámulatos termékenységére lep meg bennünket a jeles egyházi szónoknak, hanem dolgozatainak iránya, „jellege, mélysége; az azokat átható erős subjectivitás; a belőlük kitetsző, széleskörű tudomány és ritka olvasottság is.“ Beszédei, amennyire kivívják sok tekintben a legteljesebb elismerést, éppannyira kihívják egyben-másban a kritikát is. Annyi bizonyos, hogy Jánosival egy nagy szellemű prédikátor,

* Folytatni fogjuk megint.

Szerk.

egy teljes önálló egyéniség lépett a magyar egyházszerkesztési irodalom színterére, akinek a hatását irodalmunk meg fogja érezni s aki a külföldön is számot tenne.

Miután nagy vállalatának I. kötetében halotti imádságokat, a II-ban szertartási beszédeket és alkalmi imádságokat közölt, a III-ban megkezdte prédikációinak a sorozatát, adván először is 25 közönséges egyházi beszédet, melyeknek megjelenése tavaly, főként erős szociális irányuknál fogva, valósággal lázba hozta a prot. pap-ságot. — A szerző most megjelent dolgozatainak IV-ik kötetében ünnepi egyházi beszédeit mutatja be. Szinte azt mondhatjuk, hogy amint nőnek kötetei terjedelmében (a IV. kötet már a legbővebb), úgy emelkednek belső értékben is. Eddigi kötetei között mi u. i. ezt a negyediket tartjuk tartalomban a legbecsesebbnek.

Van a kötetben 20 beszéd, mégpedig 4 karácsonyi, 4 virágvasárnap, 4 nagypénteki, 3 husvét, 3 áldozósütörtöki, 2 pünköszi. — A beszédek közül 12 eredeti, 8 idegen szerzők műve után van átdolgozva, mégpedig Gerok után 3, Schwarz K. után 2, Baur S. E. Nied és Th. Hoffmann után 1—1. Az átdolgozott beszédek is teljesen simulnak a Jánosi egyéniségéhez és eszmemenetéhez, ugyancsak az idegenszerűség egyáltalában nem érzik rajtuk s tulajdonképpen nem is átdolgozások ezek és a hivatkozások csak a Jánosi ritka lelkiismeretességének bizonyosságai. Ő ha egy gondolatot vesz által, azt is hiven bejelenti.

Jánosi nagykézszséggel írja meg beszédeit és bőven megrakja azokat a költőkből s kiváló szellemek műveiből vett idézetekkel, melyek óriási olvasottságra mutatnak, de szerintünk nem szükségesek. Akinek magának is oly bő és oly tartalmas gondolatai vannak, mint neki, annak kár másokhoz fordulni bármiféle átvételért és argumentumért. Azt a körülményt is kiemeljük, hogy Jánosi az eredeti nyelven citál és latin, görög és héber idézetekkel is találkozunk prédikációiban.

E beszédek a magok szociális irányukkal, evangéliumi szellemükkel és a bennök nyilvánuló erős pozitív hitte kétségkívül olyan elsőrangú termékei egyházszerkesztési irodalmunknak, amelyek méltán megérdemlik a legnagyobb figyelmet, és a mélyebb tanulmányozást. Ajánljuk a tevékeny kiadócéggel ismert szép külső kiállításában és diszes kötésében megjelent könyvet olvasóink pártolásába!

Mitrovics Gyula összegyűjtött dolgozatai.

Közrebocsátja fia ifj. Mitrovics Gyula IV-ik kötet *Egyházi és szertartási beszédek*. Második bővített kiadás. Ára kötve 7 korona. Debrecen, 1909. Hegedüs és Sándor könyvkiadóhivatala. 8. r. 236. l.

Legelőször is azt említjük meg, hogy a gondos közrebocsátó, mint az eddigi kötetekben, úgy ebben a IV-ikben is, irodalomtörténeti szempontból érdekes jegyzeteket közöl. Ezek a jegyzetek mindenkor kellő utba-

igazításokat nyújtanak s egyáltalában nem feleslegesek sőt kívánatos, hogy több egyházi írónknak a dolgozatai is ilyen gondosan praeparált, kritikai kritikai kiadásban jelennek meg. E tekintetben ifju Mitrovics Gyula nálunk uttörőnek mutatkozik. A IV-ik kötethez azonban már jóval kevesebb jegyzeteket csatolt, mint az előzőkhöz, ami abból következik, hogy ebben csak 7 új dolgot találunk, a többi az 1872-ben megjelent Egyházi és Szerződési beszédeknek második kiadása. E régi beszédek előállításának idejét és körülményeit a közrebocsátó nem tárja elénk. Itt mindössze azt jegyzi meg, hogy mikor mondotta el egyik vagy másik beszédet Debrecenben édes atyja s ezt — mint írja — annak a balhitnek a megcáfolására közli, mintha Mitrovics Gyula, mint debreceni lelkész megtagadta volna korábbi Sárospatakon vallott theologiai álláspontját, ami szerinte azt is mutatja, hogy ez az álláspont nem is lehetett olyan valami szörnyűséges, ha Debrecenben is élhetett vele. Az bizonyos, hogy Mitrovicsnak debreceni lelkészkedése alatt theologiai nézetei miatt kellemetlenségei soha nem voltak. Ő és hasonlóképen nagy ellenfele, Balogh Ferenc, akivel a tudomány fegyvereivel küzdött, kölcsönösen tisztelték és becsülték egymást s ez mindkettőjükre a nemes szellemek vonzó fényt veti.

A kezünk alatti kötetre térve vissza, ez összesen 28 dolgot foglal magában, ebből 21 második kiadásban jelenik meg. Azt hiszük, ezekről nem szükséges beszélni. Ismeri és használja azokat a magyar prot. papság. Most, hogy a második kiadás immár megjelent betőlük, az ifjabb papi nemzedék is hozzájuthat. Ajánlunk is, hogy szerezzék meg! Egy lucidus, logikus elmének, egy mély gondolkozónak, egy mintaszerű műalkotónak, egy kiváló concionatornak műveit ismeri meg bennök, melyeknek tanulmányozása mindenkire haszonnal jár.

A dolgozatok közül közönséges beszéd 10, beköszöntő 1, iskolai év megnyitására való 1, karácsonyi és farsangi 1—1, urvacsoaraosztási 2: bibliamagyarázat vázlatosan, de felhasználhatóan 4; szerződési beszéd keresztelésre, temetésre 2, konfirmációra és urvacsoaraosztásra 1—1; végül 5 alkalmi imádság. Ezek újabb alkotásai a jeles szerzőnek s valamenyi valóban megragadó és méltó az olyan nagy alkalmakhoz, minők voltak Erzsébet királyné halála, a király trónra léptének 50 éves fordulójá, Kossuth Lajos születésének százados emlékünnepe stb. A biblia magyarázatok arról is tájékoztatnak kennünket, hogy milyen volt Mitrovicsnak, a praktika theologia hirneves tanárának, a szigorú műkritikusnak templomi szentírásmagyarázati eljárása, melyről még nálunk mindaddig nincsen egységesen ki-forrott és követett vélemény.

A kötet külső kiállítása minden tekintetben dicséretet érdemel. Nyomása tiszta, szép, papírja jó, kötése a megszokott izléses, diszes és tartós egész vászonkötés. Kapható Hegedüs és Sándor prot. könyvkiadóhivatalában, Debrecenben.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Látogatás a ref. leánynevelő-intézetben.** Csak nemrég adtunk hírt arról a püspöki látogatásról, melyben a debreceni ref. ispotálynak része volt; most egy sokkal nagyobb szabású püspöki vizitról számolhatunk be. Egy olyan intézetet kerestem fel a főtiszteletű püspök ur, amelyről keveset tudnak s keveset beszélnek az emberek, még egyházi körökben is. Erdemes főpásztorunk éles látással ismerte fel a debreceni ref. leánynevelő-intézet fontosságát és egyházi életünkben nagy hivatását, — s épen ezért a legelső látogatásai között sietett ama csöndes falak közé, hogy az ott folyó munkáról személyes tapasztalatokat szerezzen s egyszersmint egyházi közéletünk figyelmét az intézet felé irányítsa. Kisérő társakat is vitt tehát magával a főpásztor. Vele mentek gr. Degenfeld József főgondnok, Dóczy Imre ker. felügyelő, Márk Endre ügyész, Dr. Erdős József akad. igazgató, Orosz István tan-képezdei igazgató és Uray Sándor debreceni lelkész, az intézet volt tanára. — Az illusztris társaságot az intézetben Könyves Tóth Kálmán igazgatótanácsos elnök vezetése alatt várta és fogadta a tanárkar. De várták szívdobogva a növendékek is, kiknek ritkán jut ki ilyen vendégségből. — A püspök ur kíséretével felkereste az összes osztályokat, kezdve a legkisebb elemítői. Mindenik teremben meghallgatta a tanítást. Minden tanártól megtudakolta az osztály számát, haladását; szoba állt a növendékekkel, kik a püspök kérdéseire bátran s meglepő nyugodtsággal és szabatossággal feleltek. A tanítás ilyen attekintése a főpásztornak legteljesebb elismerését érdemelte ki; ugyszintén az a szép rend, tisztaság, üde levegő, nemes hangulat, mely az egész intézetet körülvette. Különösen pedig az a kálvinista öntudat, a lélek egyenesége és őszintesége, mely mindenik leány szeméből előcsillogott! — A tantermek után a szertárakra és könyvtárakra, végül pedig az internátusra került a sor. Nagy baj, hogy az intézet helyiségei szűkek és hiányosak is, pl. nincs rajz-, ének- és kézimunkaterem. A szertárak is kicsinyek s szegényesek még; de ezt évről-évre igyekszik pótolni és gyarapítani a vezetőség. — Az internátus, melynek vezetésében most új korszak kezdődött, valódi kedves otthona a növendékeknek. A lakoszobák szép világos nagy termek, ugyszintén a hálószobák is. Sorra járta a püspök mindet, az utolsó pincehelyiségig, konyháig és éléskamaráig. Mindenütt meglepő rend, ügyes munkabeosztás, vidám mosolygó élet! . . . Majd a vezetőség szives hívására részt vett a püspök kíséretével együtt a növendékek ebédjén. Egyszerű, de egészséges és izletes ételeket találtak fel s maguk a növendékek szolgáltak fel, otthoniasan, családiasan. Ebéd közben egy növendék a püspököt ügyes köszöntővel s kedves virágbokrétaival lepte meg, ki a leánysereg nagy öröme itt is szólott hozzájuk pár szives szót. — A látogatás eredményeképpen feljegyezhetjük, hogy ez az intézet, mely osztályai terjedelménél s a növendékek valamint a tanárok számánál fogva a magyar prot. leányiskolák között a legelső helyen áll: minden tekintetben megérdemli ezt az első helyet. Méltó elismerés illeti a fáradhatatlan vezetőket, Nagy Gyula tanítóképzőintézeti igazgatót és Koncz Aurélné felsőleányiskolai és elemi iskolai igazgatónőt, ki egyszersmint az internátusnak is elén áll; — és akit első helyen kellett volna említenünk, Könyves Tóth Kálmán lelkészt a fáradhatatlan elnököt, az intézet édesatyját. — Vajha e látogatásnak meglenne majd az eredménye is, hogy az intézet ügyeit felkarolná az

egyházkerület is, mely a debreceni ref. egyház és Debrecen városa mellett az iskolának harmadik fenn-tartója. (— is.)*

— **Szénássy Csillag Lajos** a bojti ref. egyház érdemeiben megöszült lelkésze, a bihari egyházmegye volt tanácsbírája, a felső sárréti lelkészi kör örökös elnöke január 31-én életének 75-ik, pásztorkodásának 50-ik évében örök nyugalomra tért. Sok lelkész társa, és tanító ismerősei s az egész egyház őszinte részsvéte mellett ment végbe temetése febr. 2-án. A templomban Nt. Lévay Mihály mondott mély és gazdag tartalmu imát. A sirnál ifj. Tóth Sándor vetett világozságot az igazság fáklájánál — szeretett főnökének életére — s bucsuztatta el egyházától. A kántori teendőket Költő m.-keresztési rektor végezte. Adjon csendes nyugodalmat az Ur megfáradott szolgáljának.

— **Bethlen Gábor-émlékünnepély a debreceni kollégiumban.** A debreceni kollégiumban már 9 év óta üdvös belső, építő munkásságot kifejtő főgimn. ifjusági gyülekezet e hó 9-én a kollégium énektermében nagy közönségnek és a kollégium számos tanárának részvételével jól sikerült és hatásos Bethlen-ünnepélyt tartott a következő műsorral: Részlet Haydn „Temetés“ c. oratóriumából. Előadta a főgimn. vegyes kar. Megnyitó beszéd. Mondta S. Szabó József felügyelő tanár. Csengey Gusztáv: Bethlen Gábor. Szavalta Török József 7. o. t. Thome Fr.: Andante religioso. Hegedűn előadta Zsengellér Béla 7. o. t. Zongorán kísérte May Imre 8. o. t. Bethlen Gábor halála. Jelenet. Irta Karácsony Sándor 8. o. t. Előadják: Boruzs Lajos, Komlóssy Dezső, Fráter Sándor, Gaál Ferenc, Bereczky Ferenc 8. o. tanulók. Részlet Petőfi „Apostol“ -ából. Szavalta Papp Lajos 8. o. t. a) Brahms: Esti dal. b.) Históriai ének. Zenekarral, írta mindkettőt Mácsay Sándor főgimn. ének- és zenetanár. Előadta a főgimn. zenekör.

— **Szép emlék.** Szép emléket állít néhai Hajdu Albertnek egykori tanuló társa Kovássy Ákos a híres pomologus, a Máramarosi Független Ujság felelős szerkesztője. Egy apostol cím alatt így aposztrofálja a megboldogultat. „De hogy ki volt nekünk, itt hagyott iskolatársainak e kedves jó barát, annak fájalmát mi érezzük igazán, ha visszaemlékezünk 52 év előtti ifjúkori multunk kedves epizódjaira, melyek e végtelenül szerény és becsületes fiut a mi emlékeinkhez kötik, kinek mindig legfőbb törekvése az volt, bár csintalan-ágainkban szívesen részt vett, hogy az összezördült pályatársak között békeapostolkodjék és pensumainkat rendbe hozni segítsen. Most is előttem a képe annak a veghetetlen nagy örömeinek, amikor barátainkat a 40 éves jubileumra összehívva, a három-négy évtized óta nem látott pajtasokat, hullatta a viszontlátás édes örömeinek igaz könyeit. Elöttem a képe az 1908. július hó 12-én rendezett nagyszabásu emléknapi azon szép epizódjának, amikor alma máterünk imatermében mint az Urnak felkent apostola — lélekemelő gyönyörű imában mondott hálát a Gondviselésnek, hogy nekünk a még élőknek az összejövételt, egymás látását és megösmérését kegyesen megengedte. Hogy ragyogott e szószéken e testileg igénytelen kinézésű ember arca az örömtől, a lelkesedéstől és a hálától. Elöttem a képe, amidőn hajlékomban a lefolyt ünnepi lakoma után az interná-

* Az egyházkerület nagyon fényesen segízezi ezt az intézetet. Építéskor nem csak ezeket adott reá, de állandóan, bár időbeli feltételhez kötetlen, ma is nagyobb évi járulékat nyújt neki, mint a debreceni gazdag egyházközség, az egyenlő jogu „fentartó“ a debreceni főiskolának. R.

tusi alapítvány tárgyában előterjesztett indítványomat mily pajtási és emberbaráti szeretettel karolta fel, tette magáévá, készséggel írta alá az okmányt, hozta szerény anyagi viszonyai dacára nagy áldozatát és az első között volt, ki alapítványi összegét beküldötte. Elöttem a képe azon közörmel elfogadott indítvány tárgyalása alkalmából, hogy „Tíz év mulva“ ismét találkozzunk! Hogy tervelt, hogy vigadott az eshetőség fölött! Hogy jutott volna bármelyikünknek is eszébe, hogy éppen ő lesz a még 20 élő társaink között az első, aki bennünket itt hagyjon!“ Szép szavak, szép emlék, méltó az elhunythoz és méltó a hiv baráthoz is. Megindulva jegyezzük ide.

— **Kovács Zsigmond.** Kovács Zsigmond volt tiszai lelkész haláláról már megemlékeztünk. Egyszerű szavakkal, aminthogy egyszerű és igénytelen vala az ő élete és személyisége is. Hiven betöltötte hivatását; mint lelkész, míg erejének teljében volt. Minden feltűnés nélkül félre állott, midőn erejének hanyatlását érezte és átadta helyét az ifjabb tehetségnek. Debrecenben, ahová beköltözött se játszott szerepet. Kevesen ismerték, de még a kevesek se tudták, hogy részben öröklött, részben becsületesen szerzett vagyonkájával a közcélokra gondolt. A fejedelmi hagyományokat rendesen az ünnepektől várja a világ és a nagy alapítók rendesen az egyszerű szürke emberek sorából kerülnek ki. Azok sorából való volt Kovács Zsigmond is, ki amint a hagyatéki eljárás után kitűnt, 120000 ezer koronát tevő vagyonát felerészben a főiskolára, felerészben a tiszai ref. egyházra hagyta. Ritkán keltett még végrendelet nagyobb feltűnést. Kovács Zsigmond soha nem ünnepeztette magát. Az első sorban nem ült, kitüntetéssel járó magas egyházi méltóságokat nem viselt. nagy várakozásokat nem keltett s váratlanul mégis a nagyobb alapítók sorába lépett. Adjanak mások többet mint ő (a nagy célok, a főiskola, az egyetem a legnagyobb áldozatra is méltók), nekünk el kell ismerni hogy a legtöbbet mégis csak az adta, aki mindenét nekünk adta és hálás szívünkbe kell zárni az egyszerű falusi pap nevét, a tiédet néhai jó Kovács Zsigmond.

— **A lévai ref. egyház új orgonája.** A lévai ref. egyház egy jeles lépéssel ismét tovább jutott alkotásai terén. Jan. 31-én tényé vált az új orgona megrendelése. Ez alkalmából volt Léván a rákospalotai (Bpest-mellett) jóhírű Ország Sándor és fia orgonagyáros, akit az egyház véglegesen megbizott az új orgona elkészítésével. Az orgona 14 fő és 9 mellékváltozásu lézen. Kiállítás, illetve kinézése igen izléses és csinos. A magyaranyu és változataiban sem közönséges orgona a pünkösztü ünnepekre lesz készen. Az egyháznak ez újabb vállalkozása csak dicséri a lévai ref. hiveket, annyival is inkább, mert a meglehetősen tekintélyes összeget, az orgona árát, a hivek hitbuzgóságából az utolsó 3—4 év alatt adták össze.

— **A debreceni Kálvinemlék ügyében jelentős mozzanat állott be** azáltal, hogy a debreceni presbyterium által ez ügyben kiküldött albuzottság február hó 5-én gyűlést tartott, melyen a debreceni Kálvin-emlék ügyét beható vita tárgyává tette. A bizottság javasolja a presbyteriumnak, hogy a debreceni Kálvinemlékre, melyen Méliusz Péter püspök, debreceni lelkész is méltó helyet fog találni, 3500 koronát fizessen be 7. év alatt a szoboralap pénztárába, e mellett a folyó évben házanként is keresse meg a hiveket, hogy a Debrecenhez méltó emlék megvalósítására adományokat tegyenek.

— **Lelkészfizetések és az O. R. L. E.** Az a körülmény, hogy sem a lelkesi fizetések rendezési ügyében, noha erre nézve ismételt ígéreteket kaptunk, sem az Orle alapszabályainak megerősítésére nézve, noha azok ismételve beterjesztettek; a tavasz, illetve szeptember óta sem történt intézkedés, arra kényszerítette az O. R. L. E. elnökségét, hogy az illetékes tényezőknél ismételten sürgetelőzzön. Ezek folytán a kihallgatásra és információ adásra hivatván fel dr. Baltazar Dezső elnök vezetése alatt f. hó 7-én küldöttségileg jelentünk meg Budapesten és elsősorban gróf Khuen Hédervary Károly miniszterelnököt kerestük fel, ki bennünket előzékenyen fogadott, a régi ígéreteket megújította és arról biztosított, hogy mind a fizetésrendezés, mind az alapszabályok megerősítését a liberalismus szempontjából fogja elbírálni. Megnyugtatóbban hangzott volna, ha Ő nagyméltósága tisztán csak az ország törvényeire fektette volna a hangsúlyt, a jóakarát azonban nyilvánvalólag kiérzett a miniszterelnök beszédéből, noha Baltazar nyomatékosan hangsúlyozta, hogy itteni megjelenésünk egyedül és kizárólag kérésünk folytonosságának a fentartását jelenti s nem pártpolitikai bizalmi nyilatkozat. Sokkal kedvetlenebb volt a benyomás, amit az első prot. vallásu kultuszminiszter válasza tett ránk. Mi jó magyarok, pártkülönség nélkül legjobban dr. Székely Ferenc kinevezésének voltunk hajlandók örvendezni. Konstatáljuk, hogy ez a nagy örvendezés meglehetősen kárba vészett. A miniszter elsőben is azon gyanúsítás ellen látszott tiltakozni, mintha ő volna a kultuszminiszter. Nem is adott érdemleges választ. Miután a helyzetet ismerjük, mi se igen vártunk tőle, de vártunk volna legalább egyéni hitvallást és bizonyos elvi nyilatkozatokat. Majd kapunk a végleges minisztertől, kívánatos azonban, hogy ez valahogy protestáns ne legyen vagy legalább olyan protestáns nem, akinek minden igyekezete arra irányul, hogy protestáns voltát elfeledjék vagy éppen megbocsássák neki. Amit mi kérünk, azt minden magyar lelkesnek kérjük valláskülönség nélkül. Amit mi kérünk, az más vallásu lelkesztársainkra nézve is méltányos, amennyiben a hazának hü fia és az államnak szolgálatot tesz, ránk nézve pedig jogos. Ezzel a joggal bátran mehetünk mi akárki elébe, nem vallhatunk szégyent.

— **A boszniai protestánsok sérelme.** A Prot. Sajtóiroda jelentése szerint a boszniai protestánsok amiatt rekriminálnak, hogy az alkotmány tervezet a tartományi gyűlésen nekik nem biztosított képviseletet, még a többi vallásfelekezeteknek megadja ezt a jogot. Mindenesetre méltánytalan elbánás, melyet orvosolni kell, mi azonban testvéreink helyében inkább az ellen tiltakoznánk, hogy politikai testületben egyházak és felekezetek szerint csoportosuljanak a képviselők.

— **Máramarossziget öröme.** Béke fölötté. Nagy öröm vagyon a szent ekleziában, egyhangu megállapo-

dásra jutottak a hívek. Szikszay Zoltán esperes elhunytával előttök állott a legnehezebb kérdés, lelkeszt kellett választaniok. Gondoltak az emberek jobbra, néztek az emberek balra. Kívánatosnak látszott egyik vagy másik kiváló személyiségnek megnyerése, de legkívánatosabb volt a megegyezés és egyetértés. És ime ez utóbbi történt akkor, midőn meghívás propónáltatván, utoljára is mindenek Bede Lászlót, a m.-szigeti Lyceum vallástanárát és a főgimn. igazgatóját hívták meg m.-szigeti papnak. Máramarossziget nekünk fontos végvárunk, nagy érdekeink, a magyarság nagy érdekén forognak ott kockán. Kitűnő világi embereink állanak ott őrt és hü szolgálataik, egyházunkhoz való meleg érzésük tudva vannak előttünk. Annál nagyobb érdemük, hogy most a lelkeszválasztás kérdésében megegyezésre jutottak és a meglehetősen zavaros irányban tévelygő előzetes intézkedések és a teljesen elhibázott lelkesz meghívásra vonatkozó rendelkezések dacára felismerték, hogy a gyülekezet legfőbb érdeke a béke. Midőn ezért a vezetők érdemét s azok között különösebben Kovássy Ákos volt egyházi főgondnok nemes viselkedését kiemeljük, rámutatunk arra is, hogy alkotmányunknak a lelkeszválasztásra vonatkozó pontjait revisió alá kell venni. A választást mindenütt a hivatalos pályázat kiírásának kell megelőznie. Ha már a pályázók jelentkeztek és a gyülekezet tudja, hogy kik közül választhat, csak akkor lehessen megindítani a meghívási eljárást. Most könnyen egy kis csoport ragadhatja kezébe a vezetést és teremthet kész helyzetet. Mindezeket pedig nem a megválasztott szigeti lelkesz személyisége ellen mondjuk; ellenkezőleg őt magát a legnagyobb örömmel üdvözljük a Szikszay Zoltán örökében. Bede László mint vallástanár és igazgató is, kitűnően megállotta helyét, mint konventi küldött pedig nagy szolgálatot tett nekünk Amerikában. Mint lelkesztől pedig még többet várunk tőle, azt hogy mind társadalmi szereplésével, mind a belső vallásos lélektől áthatott papi működésével fényt hoz a nagy és dicsőséges multu szigeti magyar ref. egyházru, mint kormányzó pedig hiven örzi azt a békességet, megválasztásában minden oldalról megnyilatkozott. Szeretettel köszöntjük őt, a máramarosszigeti ref. egyház új papját.

— **Simonffy Imre.** Késő vénységben, 86 éves korában, az elettel megegyedve meghalt a volt debreceni polgármester, egyházi főgondnok, a debreceni iskola helyi gondnoka németujfalusi Simonffy Imre is. A család után egyház, város, iskola versenyeztek abban, hogy méltóképen elsirassák és megtiszteljék a boldogultat, aki a régi Tisza éra, egyik kiemelkedő alakja és az 1867. utáni Debrecen nagy férfja vala. Igazi patrius, kiből a magyar földesur és a debreceni polgár jellemvonásai olvadtak össze. Aki egyházát nagyon szereti, de azt hazájának és hazáját városának mégis elébe nem teszi. Debrecen sokat köszönhet ennek a local patritismusnak. Azokat az állami intézményeket, épületeket, gyárakat, kaszárnyákat, amiket mind megszerzett neki a podeszta. (Igy hívták a fiúmei nagy ölel-

kezés óta) Kinek Debrecen tradíciói és multja iránt mindég élénk érzelme volt és representálni is tudott. Mégis nem ezek fogják emlékét fentartani, hanem alapítványai (60,000 koronát hagyott az egyetemnek és 60,000 koronát egy templomra, 4000-et a szigeti internátusra) és a fák. A debreceni akácfa. Senki ezeket nálánál jobban nem szerette, származásukat, nevüket jobban nem ismerte, mint a podeszta. Melyik a kanadai akác, melyik az egylevelű, melyik a golyvás és ezeknek minő csoda tulajdonságai vannak? És ami mindennél több: mindenüvé elplántál tatta másokat. Neki köszönhetjük, hogy ha nincs nagy por, jus hónapban, nemcsak a legnagyobb, hanem a legszebb alföldi falu is Debrecen. Igazán helyén való hát, hogy akácfa boruljon lombjával sirja fölé abban a híres Cegléd-utcai temetőben, ahol a város elhunyt nagyjainak sorában a többi templom és iskola építő Simonfiak is pihennek. A megboldogultnak nem maradt gyermeke. A családi gyászjelentő így szól: németujfalui Simonffy János mint testvére és özv. németujfalui dr. Simonffy Béláné szül. ludányi Bay Ilona mint menyee, ugy a maguk, mint a többi rokonok nevében is mély bánattal s fájdalomtól megtört szívvel jelentik Németujfalui Simonffy Imre királyi tanácsos, Debrecen sz. kir. város diszpolgára és nyugalmazott polgármestere, volt 1848—9. honvédszázados, a debreceni ref. egyház főgondnoka, a ref. főiskola helyi gondnoka, a tiszántuli ref. egyházkerület tanácsbírája, a III. oszt. vaskorona-rend, az olasz korona-rend és a szerb Tankova-rend tulajdonosának munkás és tevékeny élete 86 ik évében folyó hó 6-án, este 1/29 órakor történt csendes elhunytát. A boldogultnak földi részei a folyó 1910. évi február hó 9-én, szerdán délelőtt 1/211 órakor, előbb a Kossuth-utcai 7. számú háznál, majd a Nagytemplomban tartandó rövid egyházi szertartás után a Cegléd-utcai temetőben levő családi sírboltba fognak siri nyugalomba tétetni. Debrecen, 1910. február 6-án. Áldás és Béke poraira! A gyászoló család a koszoruk mellőzését kéri. Koporsója felett főtiszt. püspök ur és K. Tóth Kálmán lelkész szolgáltak. Hült porait nagy sokaság kísérte ki a temetőbe, hol a sírnál Kovács József polgármester vett tőle mégható szavakkal bucsut. Ezután elhantolták az érc koporsót, amit ma már szokatlanul nem borított koszoru erdő. Simonffy Imre kálvinista volt s hogy az volt, mutatja rendelkezése, mely a virágpompát nem engedte meg. Annál meghatottabban állottak a gyászoló végtisztességet tevők, akik között mi is azt sóhajtuk nagy busan: Nyugodjék csendesen.

— **Futó Mihály emlékszobra.** A feledhetlen emlékü volt hmvásárhelyi igazgatónak szobrot akarnak állítani halás tanítványai és a vásárhelyi közélet számottevő emberei. A diszes emlékszobor a hmvásárhelyi főgimnázium előcsarnokában állana. Jól eső érzéssel olvastuk az idevonatkozó felhívást, melyet követendő például ajánlunk és melyet a magunk részéről is szívesen aláírunk. Sok jelesünk emlékét lehetne ilyen módon élővé tenni. Nagy papjaink, tudós tanáraink csaknem nyomtalanul eltűnnek a későbbi nemzedék tudatából, holott haláluk után is nagy szolgálatot tehetnének még nekünk. S milyenek lehetnének most minden disz nélkül álló iskolai (templom) csarnokaink és gyűlési termeink. Külföldön minden város és minden iskola ápolja nagy férfiainak emlékét és ott általános szokás, hogy a hívő kedves papjának, az egyetemi hallgató tanárainak

arcképét megvegye. Mi ebben a tekintetben is ridegebbek és elzárkózottabbak vagyunk s e miatt nem fejlődik ki benső viszony közöttünk és a templom, közöttünk és az iskola között. Erre a bensőségre azonban szükség van. Ma méginkább, mint valaha. Egyházainkat, iskoláinkat fentartani, szellemünket érvényesíteni napról napra nagyobb küzdelembe kerül. Helyén való lesz e küzdelemben az elhunyt nagyokat is segítségül hívni és emléküket mellszoborral, domborművel, arcképpel vagy akárcsak emléktáblával és felirással is megörökíteni. Olyan jól esett ilyen emléktáblát a hódmezővásárhelyi piaci templom külsőfalában látni. Gondolom Szeremley Sámuel nagytiszteletü ur lelkéből pattant ki ez az eszme. Akár kiéből, méltó arra, hogy általános követésre találjon és másutt is megvalósíttassék, mint ime a Futó Mihály szobor, mely csakugyan hogy hiányzott abból a diszes előcsarnokból, melyből hódmezővásárhelyi főgimnázium lépcsőháza és folyosói nyílnak.

— **Szeretet egylet.** Kimutatást és jelentést vettünk a Törökszentmiklósi Ref. Szeretet Egylet 1909. évi működéséről. A kimutatás szerint a jótékony egyesület bevétele 2376 k 85 fillér, kiadása 1032 k 76 fillér (kimutatott segélyek) tett ki, vagyona pedig 25254 k 10 fillerre rug. A tagok száma 236. Az egylet működése nem merült ki a segélyezésben és tagjai a pusztán lakó konfirmándusok oktatásában is segédkeztek Kutas Bálint lelkésznek. Az énekeket tanították, kikérdezték a gyermekeket és felügyeltek rájuk, mégpedig d. e. a férfiak és d. u. a nők. Istennek tetsző szolgálat volt ez, amelyet Törökszentmiklóson a katolikusok is végeznek a kath. gyermekek körül. Jó, hogy a Szeretet Egylet eltaululta tőlük. A tanyasi, legtöbb esetben reformátushitoktatásban egyáltalán nem is részesült, tudatlanul felnőtt gyermekek a hitoktatás ideje alatt hiterős ref. családoknál nyertek elszállásolást. Ilyen tanyasi gyermek 200 körül van Törökszentmiklóson. A nagyság átka. Mit lehetne itt tenni egy tanyai miss. lelkész alkalmazása által. De éppen ez a célja a Szeretet Egyletnek, melynek élén Olajos Pál lelkész áll s melyhez hasonló intézményt minden egyházunkban szeretnénk.

— **A mezőturi papválasztás.** Neh. Turgonyi Lajos örökében még ma sincs pap Turon. Kettős választás, megsemmisítés és újaválasztás folyamán ismételten Murányi János péceli lelkészt választották meg. A fellebbezések miatt ennek a választásnak sorsa is függőben maradt. Az egyházmegye ugyan elsőfokon elbírált a beadott panaszt és helyben hagyta Murányi János megválasztását. A panaszt beadók, illetve fellebbezők azonban tovább vitték az ügyet és most az egyházkerület fog dönteni. Csak az lenne kívánatos, hogy ez a döntés minél előbb megtörténhetnék. Egyházkerületi gyűlés azonban csak május—június hóban lesz, rendkívüli bírói szék tartása pedig felettebb költséges dolog. Lám ezért is jók volnának azok az állandó egyházi bíróságok.

— **Nyugta és köszönet.** A belényes ujlaki ref. egyházzrészére újból a következő adományok folytak be. Pap Antal s. lelkész tanítour. Vésztőről küldött 5 koro-

nát. Árpádi egyház 5 kor. Szentmártonkátai egyház (más egyházkerület) 2 kor. Hajdunánási egyház 5 kor. Szappanos Károly kecskeméti vallás tanár és édes anyja 4 kor. Biharnagybajomi egyház 2 kor. Alsóki egyház (más egyh. ker.) 2 kor. Nagy Sándor h. böszörményi el. isk. ig. tanító ur gyűjtése 8 kor. 48 fill. Csuzai egyház, (más egyh. ker.) 2 kor. Nagyszalontai egyház 10 kor. Rákospalotai egyház 4 kor. (más egyh. ker.) A kegyes adakozók fogadják egyházzam köszönetét és az én köszönetemet adományaikért. Belényes ujlak (Biharmegye) 1910. Jan. Sipos János ref. lelkész.

— **Mibe kerül a neveltetés?** Az iskolai internátások számadási könyvei értékes kuforrást képeznek a nemzetgazdasági kutatók számára. Ezekből a számadási könyvekből kitűnik, hogy mibe kerül nagyban való bevasárlás mellett egy diák napi ellátása, továbbá egy diák felnevelési költsége. Több év adatai egymással összehasonlítva pedig az élelmiszerek árváltozását mutatják. Egy debreceni író Balkányi Béla lett figyelmes ezen háztartási könyvek tudományos értékére és adatait, amelyeket a debreceni országos tanítói árvaház és a debreceni református főiskola tápintézetének számadásaiból nyert — kiadta a „Közgazdasági Szemleben.” Ezen adatokból kitűnik, hogy a gyermekekre eső összes kiadás volt a tanítói árvaházban: 1900-ban 399 kor. 61 fill., 1908-ban 499 kor. 55 fill. Egy gyermek összes nevelési költsége 8 év alatt 25 százalékkal emelkedett és pedig az élelmezés 36 százalékkal, a ruházat 41 százalékkal a fűtés 33 százalékkal lett drágább. A református főiskolában egy napi diák-adag nettó költsége volt 1909-ben 74 fill. 1908-ban 69 fillér volt. Itt mintegy 9 százalékkal emelkedett 4 év alatt egy napi adag előállítás költsége. Ezek a konkrét adatok félreismertethetetlen bizonyítékai a folyton növekedő drágaságnak Debrecenben, amelyen csakis egy nagyszabású városi élelmezési politika segíthet. Ránk ref. papokra nézve kétszeres érdeklél birnak. Látja ezekből a világ, hogy mint családfentartók milyen terheket viselünk és mi is tájékozódhatunk affelől, hogy a tervezett lelkészi internátusoknál milyen kiadásokat kell számadásba vennünk? Felelet: 500 koronát minden növendék után.

Pályázat

A Tiszáninneri Ref. egyházkerület miskolci hat osztályu s internátussal is egybekötött felsőbb leányiskolájában megürült igazgatói állásra pályázatot hirdetek.

Pályázhatnak középiskolai tanári oklevéllel bíró, református vallásu férfiak.

Az állással egybekötött javadalom: kettőezerhatszáz (2600) korona igazgatói törzsfizetés; hatszáz (600) korona tiszteletdíj a tandíjbeszedésért és az internátus gondozásáért; ötször ismétlődő kettőszáz—kettőszáz (200—200) korona korpótlék; 81006—1906. és 110000—1908. min. rendeleteken alapuló állami fizeteskiegészítés; öt szobából és a szükséges kényelmes mellékhelyiségekből álló lakás s természetesen

külön hivatali szoba. A megválasztandó igazgató jogos és kötelezett tagja az Országos Tanári Nyugdíjintézetnek. Korpótlékba és nyugdíjba mind a fiu, mind a leány középiskolában rendes tanári, vagy igazgatói minőségben eltöltött idő teljes egészében beszámíttatik.

Kötelességei, melyeket az intézet tanári szolgálati szabályzata és igazgatói utasítása (megjelentek a Tiszáninneri Ref. Egyházkerület 1909) évi tavaszi közgyűlésének jegyzőkönyvében. részleteznek: hetenként legfeljebb tizenkettő (12) tanítási óra; a hat osztályu felsőbb leányiskola és a vele kapcsolatos internátus igazgatása; mindennemű iskolai díjnak a beszedése; általában az iskola összes tanulmányi, nevelési és gazdasági ügyeinek a vezetése, a felügyelő bizottság és az Egyházkerület, valamint a többi nevelésügyi hatóságoknak tartozó felelősséggel.

A megválasztandó igazgató állását köteles 1910. szeptember 1-én elfoglalni.

Anyakönyvi kivonattal, tanári oklevéllel, szolgálati és tisztiorvosi bizonyítvánnyal, életrajzi vázlattal stb. felszerelt pályázatukér vényeket szolgálatban levők felettes hatóságuk útján, mások közvetlenül hivatalomhoz nyujtsák be március hó 15-ig.

Miskolcz, 1910. január hó 31-én.

Dr. Kun Bertalan
ref. püspök.

Pályázat.

A Buj községbeli (Szabolcs m. posta és vasuti állomás) ref. egyház pályázatot hirdet ujonszervezett 2-ik tanítói állomására. Javadalma: az egyháztól 100 k, államsegélyből 900 k és a törvényes korpótlékok, új lakás és kert. Ezenkívül kilátásba helyeztetik, arra való tanító részére, népipari munkák iskolai tanításáért évi 200 k és ifjusági egyfűlet vezetéséért szintén évi 200 k. Hitel- és Fogyasztási szövetkezethetnél esetleg végzendő munkáért megfelelő javadalmas várható.

Kötelessége jelenben az I.—II. vegyes osztály vezetése, kántortanító akadályoztatása esetében, ennek helyettesítése, templomi szolgálatnál orgonával és temetéseknel. Az egyháztanács fentartja jogát, hogy adandó alkalommal, az osztályok és tananyag beosztásánál, célszerűségi szempontból változtatást tehessen.

Pályázati kérvények, szükséges mellékletekkel, folyó évi március 1-ig a lelkészi hivatalhoz adandók. Az állomás amennyiben most ideigle-

nesen be van töltve, eshetőleg csak szeptemberre lesz betöltendő.

Buj, 1910. február 8.

Andrássy Kálmán
ref. lelkész.

Pályázat.

A pátrohái ref. egyház felekezeti II-od néptanítói állomására pályázat hirdetik.

Javadalma: 1. Természetbeni lakás vagy törvényes lakbér. 2. Ezer korona törzsfizetés, melyben 376 korona államsegély és megtelelő korpótlék.

Teendői: Az egyháztanács által kijelölendő osztályok tanterv szerinti tanítása, a gyermekek hazafias, vallás-erkölcsös nevelése és szükség esetén a lelkész vagy kántor helyettesítése.

Pályázhatnak református vallásu, okleveles nőtlen tanítók, kik pályázati kérvényüket folyó évi február 20-ig alulirothoz adják vagy küldjék be.

Személyes jelentkezés ének-, orgona-, esetleg szószéki próba céljából előnyt nyújt és a megválasztandó köteles állomását folyó évi március 1-re elfoglalni.

Pátrohán, 1910. január 31-én.

Balogh József
iskolasz. elnök.

Pályázat

A vadászi református elemi fiúiskola tanítói állása, mely énekvezéri teendőkkel is egybe van kötve, református vallásu férfi emberrel azonnal betöltendő.

Javadalma a földet és a természetbeni járandóságokat is pénzértékben véve 1716 korona, ezenkívül pedig tisztességes lakás és kert.

Jó hang, orgonázni tudás és erős vallásos érzület megkívántatnak.

Pályázni akarók kérvényüket okmányaikkal és folyó február hónapban kelt szolgálati bizonyítványukkal felszerelve 1910. február hó 22-ig adják be a vadászi református lelkészi hivatalhoz.

Az állás a választás után azonnal elfoglalható.

Vadász, (Arad m.) 1910. febr. 3.

Vass Jenő
reform. lelkész.

Pályázat.

A magyarországi református egyház egyetemes konventjének közvetlen főhatósága alatt álló s az Amerikai Egyesült Államok területén működő amerikai magyar református egyházmegegyében több egyházközség lelkészi állása fog betöltetni. Felhivatnak mindazon lelkészek, kik az amerikai magyar református egyházban lelkészi állást elfoglalni hajlandók, hogy ezen szándékukat személyes és családi körülményeik, nyelvismeretük stb. ismertetése mellett a konvent elnökséghez (Budapest VII. Abonyi-u. 21. sz.) 1910. február 28-ig okmányaik kíséretében jelentsék be.

Tudomásul megjegyztetik, hogy a lelkészi állások szabad lakáson és stólán kívül általában az egyházközség által fizetett évi 400 dollár fizetéssel s a konvent elnöksége által fizetett évi 500 dollár fizetésekiegészítéssel, együtt 900 dollár évi javadalommal vannak egybekötve s hogy a lelkészek amerikai szolgálatuk ideje alatt is 1800 korona nyugdíjba beszámítható törzsfizetés alapján tagjai maradnak a lelkészi nyugdíj- és özvégy-árva-gyámintézetnek. Az amerikai lelkészek egyéb viszonyaira nézve az egyetemes konvent 1908. április 27. sz. határozata ad bővebb felvilágosítást.

Budapest, 1910. február 8.

A magyarországi református egyház egyetemes konventjének elnöksége:

br. Bánffy Dezső
főgondnok, világi elnök.

Antal Gábor
püspök, egyházi h. elnök

Felelős szerkesztő:

Dr. Ferenczy Gyula.

Toronyórák

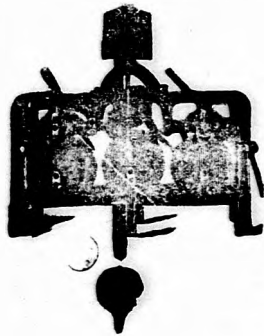
palota-, városközi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Debrecen, Piac-u. 69. sz.

Kölcsönöket ad: 1. Kezességre egy vagy több elfogadható kezes jóállása mellett, még azon esetben is, ha kezesek nem szövetkezeti tagok. 2. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 3. Zálog kölcsönöket biztosításként elfogadható értékekre. 4. Előleg kölcsönöket a fizetett összeg kilenc-tizedrész erejéig, kezesség nélkül.

Minden 100 korona kölcsön heti 50 fillérjével fizethető vissza, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

A törzsbetétek 6 százalékot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármely napján utólag fizetendő legolcsóbb kamal mellett folyósít. A törzsbetét befizetések a hét bármely köznapján a hivatalos órák alatt eszközölhetők.

Vidéki tagok befizetését megkönnyítjük az által, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

Az intézet tagjainak száma öt évi fennállás alatt 4500-ra emelkedett, akik 20260 törzsbetétre több mint Egy és egy negyed millió koronát fizettek be. A kihelyezett kötvény állományunk pedig ez idő szerint a 1.800.000 koronát meghaladja.

Dr. Ferenczy Gyula, alelnök. **Dr. Brukner Ernő,** elnök.

Dr. Révi Nándor, jogtanácsos. **ifj. Widder Sámuel,** ügyv. igazgató.

120 hektoliter saját termésű, jó minőségű Érmelléki fehér asztali borom van eladó. 56 literen felüli mennyiségben adom 36

koronájával.

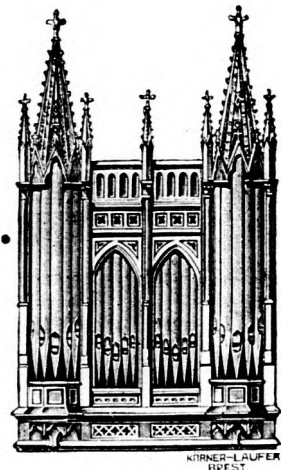
Levélben értekezhetünk **Kóly,** (Biharm.)

Szentkirályi Károly
ref. lelkész.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
orazágos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják kitűnő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elektromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitűnő hangú

HARMONIUMOK minden nagyságban.

Elektromos fújtató készülékek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-utca 23. sz.

Fegyvertöltény-hüvelyek :

Lefauchaux és Lancaster barna, szürke, zöld.
Hüvely dugasz, réz-gyutacs.

Revolver és Flaubert töltények. Ólom-sörét.
Revolverek, Flaubert-fegyverek.

Szétküldés 5 kilós postacsomagokban.

Vaskályhák fa- és szénfűtésre.

Meidinger, Kráder és Friedlandi kályhák.

Főzőkonyhák.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁNelsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.**Anyakönyveket, tartós jó kötésben. Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.****Aranykönyvek** egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.**Kéziratok** befoglalására **tablákat**, melyek a szószéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.**Iskolák számára** térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcsészakba vágó munkát.Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások akülönleges munkákhoz, — mint *Diszablák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra ízetet stylusban, levéltári okmánytartók.***Novotny Antal**harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern átlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet nekel való újra szerelését és vertvas-harang állványokak. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896 orsz. kiállításon millemiumi nagy éremmel kitüntetve.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

Ország Sándor és Fia

cs. és kir. udvari szállító

RÁKOS-PALOTA, Budapest mellett.

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy diszoklevéllel” (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel”, az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany éremmel” (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „diszoklevéllel” (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hangú és szerkezetű, főleg a legújabb légnymatu (pneumatikai) orgonákat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hangú harmoniumok minden nagyságban. Harmoniumok tetszésszerű rajz és változat összeállításával rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldetik.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Legjobbak Legszebbek

a

Kobrak cipők.

Raktár:

Legelegán-
sabbak.Debrecen,
Piac-utca 42.
(Hungária kávéházzal szemben.)

Konfirmációi könyv.

Konfirmációra előkészítő káté.

Irta: Szoboszlai Pap István.

Közrebocsátotta: Révész Bálint.

Átdolgozta: S. Szabó József.

27-ik kiadás. Ára 30 fillér, minden 10-re egy ingyenpéldányt és azonkívül 10 százalék engedményt adunk.

Hegedüs és Sándor
könyvkiadóhivatala, Debrecen.

Lengyel Samu

kalap- és uri divat üzlete
Debrecen, Piac-u. 43.

Eredeti angol és hazai gyártmányu,
valamint a világhírű BORSALINO

K | A | L | A | P | O | K.

Házilag készült férfi ingek,
gallérok és nyakkendők!!!

Férfi divat különlegességek

☞ Olcsó, de határozott árak. ☜

Lelkészeknek és egyházi tisztviselőknek
5 százalék engedmény.

Szántó József

papi- uri és egyenruhakészítő

Hódmezővásárhely.

Az „Országos Lelkész-Egyesület” című hetilap 1909 május 1-sei számában cégemről megjelent ajánló sorok.

A papi egyenruha dolgában az a kérésem van lelkész társaimhoz, hogy az egyenruhát lehetőleg Szántó József Hódmezővásárhelyi szabómesterrel méltóztassanak készíttetni. Ezen ajánlatomat jó lélekkel, tapasztalásra alapítva teszem. Az én egyenruhám Szántó ur próba nélkül készítette és pedig akként, szabása igazán nem hagy fenn semmi kívánni valót. A kelme finomságát tekintve is állithatom, hogy a ruhát a Szántó ur által adot minőségben olcsóbban más szabó sem készítheti. De meg nagyon félek, hogy több mesterekkel készíttetve, majd nagyon sokféle lesz a ruhánk vagyis nem lesz egyenruhánk. Azt természetesen nem tartom lehetőnek, a konkurenciából mindenkit kizárjunk: de azt legyen szabad kérnem, hogy nagyon megválasszuk a mestert és lehetőleg Szántóval készíttessünk: aki amellet szakavatott és a puztán levélbeli megrendeléssel próba nélkül is előállítási képességén kívül az is beszél, hogy már eddig is sokat áldozott a ruha stilszerű előállításának előkészítése által kitűzött célunkért. Legujabban egy teljes papi egyenruhát ajándékozott egyesületünknek, amelyet az ugyancsak általa ajándékozott üvegszekrényben a debreceni főiskola muzeumában helyeztünk el, mint az O. R. L. E. tulajdonát s egyik alkotásának látható bizonyágát.

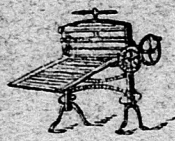
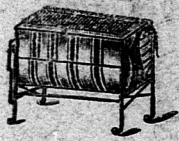
Dr. Baltazár Dezső
elnök.

Egy ilyen általam készített teljes disz papi öltöny (minta öltöny a debreceni akadémia muzeumában van elhelyezve, melynek kivitele szerint egyformán készülnek az általam szállítandó ref. papi egyenruhák amiért a megrendelésekhez feleslegessé tettem a szövetminták előzetes küldését és a hosszadalmas levelezéseket. Fenti ruhákat készíttetni óhajtó érdeklődőknek bővebb felvilágosítást, ez ügyben képes árjegyzékeket mértékvételi magyarázattal ingyen és bérmentve küldök.

Teljes tisztelettel

Szántó József

papi-, uri- és egyenruha
szabó.

TÓTH GYULA

Debrecen, Piac-utca 20.

Budweizeri és honi gyártmányu porcellán, valamint Meidinger köpeny és öntött

vaskályhák.

Minden szerkezetü vas- és porcellánburkolatu konyhák, Multiplicator hőfejlesztő kályhabetékek, vadászfegyverek és felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények

Lőporáruda.

Browning-rendszerü

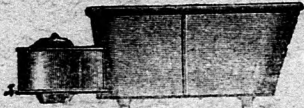
Ujdonság! ismétlő fegyver

190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak, vasbutorok, gyermekszékek és kocsik, mosdókészletek, fényezett konyhafelszerelések, gépmangorlók és faesarak, gummi átvonattal

Kénes árjegyzék ingyen és bérmentve.

baktai EGRY FERENCZ

Pozdeck és Thury utóda.

Kisgejőcön

Ung megye
Alapítva 1793-ban.

Budapesten

VI. Lehel-u. 8/a.
Alapítva 1847-ben.

Harangöntőde.

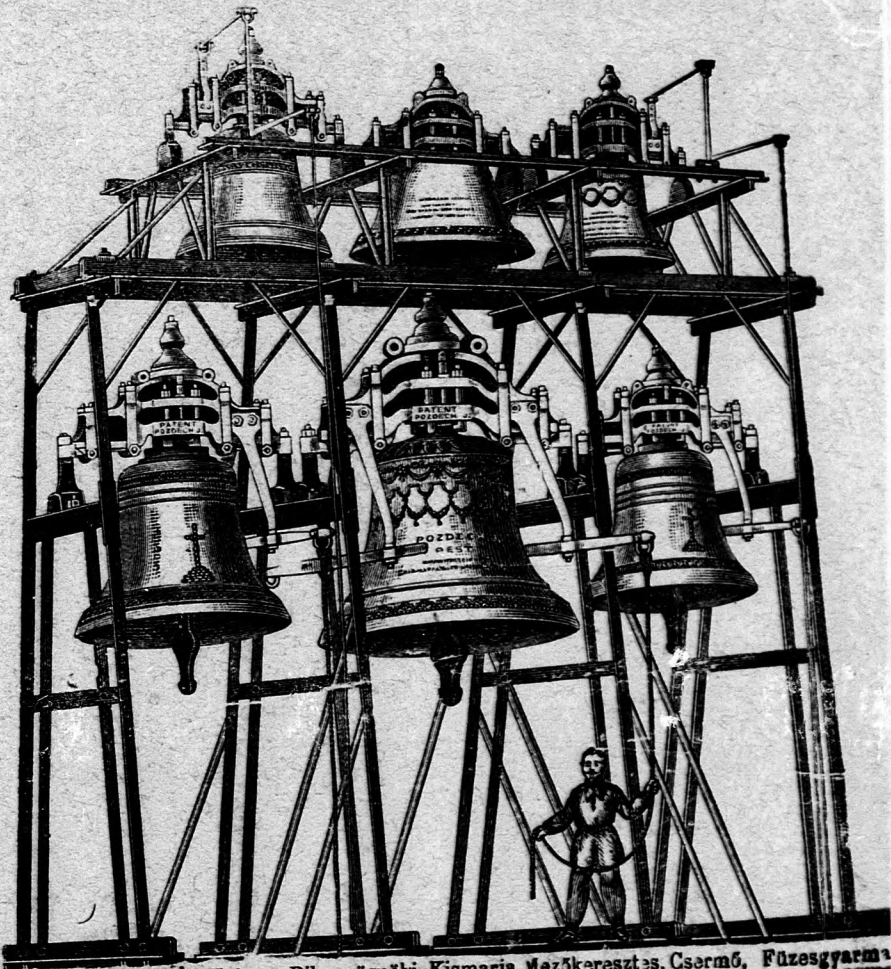
Készíték Budapesti és kisgejőczi műhelyemben minden nagyságu és hangu harangokat a kivánt összhangban, a legnagyobb felelősség mellett. Felszerelve új modern forgatható vaskoronával, amelyek elmés szerkezetüknél fogva a tornyot megóvják a rázkódástól, és a harang tartósságát is beláthatlan időre biztosítják. Emellett könnyű járatuknál fogva egy ember által egyszerre több harang is húzható. Készíték vasharanglábakat, álló vagy fekvő szerkezetben a legszebb és legjobb kivitelben.

Nagyobb harang öntetett általam Kisgejőcön közel egy ezer darab, és budapesten 1650 drb. felszerelve Budapesten az európai híru Pozdech-féle vaskoronákkal és Kisgejőcön a saját találmányu szabadelmázott koronákkal, amelyekért igen sok kitüntetést (külföldön is) és elismerő iratot kaptunk. Hajdú és Biharvár-megyéek területén a következő egyházak kaptak harangokat: u. m. Hajdúnás, Hajdudorog, Hajduböszörmény, Hajduhadház, Hajduszentmihály, Bal-mazujváros, Püspök-ladány, Nádudvar, Debreczen, Mike-pécs Derecske, Bagamér, Báránd, N.-Várad, N.-Szalonta, N. Bujom, N.-Léta, N.-Szántó, Berettyóújfalú, Ér-Diószeg, Ér-Endréd, Érmihályfalva, Ér-Hatvan, Biharpüspöki, Kismarja, Mezőkeresztes, Csarom, Füzeggyarmat, Mezőgyán, Mezőkövesd, Pocsaj, Gálos petri, Tiszavalk, Tiszalucz, Arpád, Erdőgyarok, Hosszupálvi, Bihardiószeg Feketebátor, Szakál. stb.

Képviselet és raktár

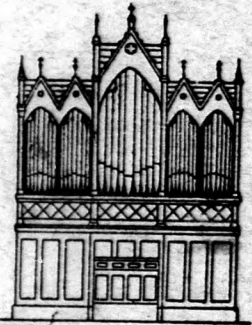
Laczka László urnál Debreczen.

Rieger Ottó

villamos gépekkel berendezett és a kir. udvar orgonagyára. **Hazánk legnagyobb orgonájának a király orgonájának** (koronázási templom) alkotója.

Budapest, VII. Garay-u. 48.
császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus) tartós nemes hangu orgonákat szállít 37 év óta 1600 orgonát szállított, közte a

„Király orgonáját”

amely mű ezidő szerint **Hazánk legnagyobb orgonája.** 16 változatú villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít.

Orgona-jókarban tartását elvállalja. Katalógussal tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

Rieger orgonagyarái 36 évi fennállás óta 1500 orgonát szállítottak.

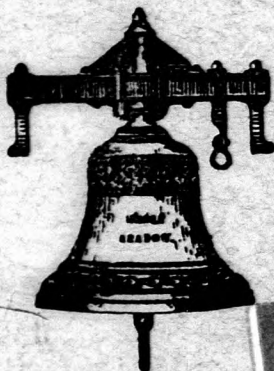
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és
érintődeje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságáért több évi jótállás. Fizetési fel-

nyen lódítható vas harangokkal egy ember több harangot ültethet. Régi harangok javítására és új harangok készítésére vállalkozunk. Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legújabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a **legnedvesebb templomban is** kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precizen** azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legújanyosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Király balzsam

Köszvény és csuz ellen.

Legújabb gyógyszer.

Ezen balzsam legújabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuz**nál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót !!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszaru” gyógyszer-tára a hol minánn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerzhetők be.

Nyomatott a Debreceni Protestáns Lap könyvnyomdájában.